

ORTADOğU GÜNDEMİ

17-23 Ekim 2022

2022

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

New York Times gazetesinin isimleri açıklanmayan iki üst düzey Batılı diplomat ve bir İsraili savunma yetkilisine dayandırdığı habere göre Rusya, kısa süre önce Suriye’de konuşlu bazı askerlerini ve bu ülkede konuşlu bir hava savunma sistemini Ukrayna’ya sevk etti. İsraili yetkili, Suriye’de görevli birkaç Rus komutanın Ukrayna’da görevlendirildiğini ve Moskova’nın İsrail ile askerî koordinasyon dâhil olmak üzere Suriye’deki operasyonlarının yönetimini önemli miktarda azalttığını söyledi. Rusya’nın Suriye’den çekilmesini hem bir fırsat hem bir tehlike olarak gördüğü belirtilen İsraili yetkililerin, Rusya’nın Suriye’deki güçlerini daha fazla azaltmasının İran’ın Suriye’deki nüfuzunu daha da genişletebileceğine dair endişelerini dile getirdiği aktarıldı.¹

ABD Adalet Bakanlığından yapılan yazılı açıklamaya göre, Fransa merkezli çimento üreticisi Lafarge, New York Brooklyn’deki federal mahkemede anlaşma yoluna gitti. Hakkındaki “İŞİD’e yardım etme” suçunu kabul eden Lafarge, 777,78 milyon dolar ceza ödemeye razı oldu. Lafarge’dan yapılan yazılı açıklamada ise “Lafarge ve alt şirketi Lafarge Suriye, yöneticilerin bireysel olarak yer aldığı eylemlerden dolayı sorumluluğu kabul etmiştir. Bu eylemler, Lafarge’nin ceza yasasının alçak bir şekilde ihlal edilmesidir. Bu olayın vuku bulmuş olmasından dolayı çok üzgünüz. ABD Adalet Bakanlığı ile konunun çözümüne ilişkin yakından çalıştık” ifadesine yer verildi.²

Birleşmiş Milletler (BM) Suriye Özel Temsilcisi Geir Pedersen, Şam’da Suriye rejiminin dışişleri bakanı ile görüşükten sonra gazetecilere açıklamalarda bulundu. Pedersen, siyasi sürecin Suriye halkına barış sağlamadığını belirterek, BM’nin Esad rejiminin kontrolündeki ve dışındaki bölgelerde bulunan mülteciler ve yerinden edilmiş herkesin insani ihtiyaçları üzerinde çalışmaya devam edeceğini vurguladı. Pedersen ayrıca, BM’nin Suriye’de ülke çapında bir ateşkes için ısrarcı olacağını belirtti.³

ABD, Suriye rejimi ile Filistin direniş örgütü Hamas arasındaki ilişkilerin yeniden kurulmasını kınayan bir açıklama yaptı. Gazetecilere konuşan ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ned Price, “Esad rejiminin bu terör örgütüne el uzatması bizim için sadece kendi izolasyonunu pekiştiriyor” ifadelerini kullandı. Price, uzlaşmanın “Filistin halkının çıkarlarına zarar verdiğini ve bölgede terörle mücadeleye yönelik küresel çabaları baltaladığını” belirtti. Price ayrıca, Washington’ın Şam ile ilişkileri normalleştirme gibi bir niyetinin olmadığını ve ABD’nin Esad rejimini rehabilite etmeye yönelik her türlü çabayı reddettiğini yineledi.⁴

1 <https://www.nytimes.com/2022/10/19/world/middleeast/russia-syria-israel-ukraine.html>

2 <https://www.bbc.com/news/business-63305371>

3 <https://apnews.com/article/russia-ukraine-middle-east-syria-united-nations-96a2d16dab92563661f0179157303d6f>

4 <https://www.middleeastmonitor.com/20221023-us-denounces-reconciliation-between-syria-and-hamas/>

• Suriye Rejimi

Suriye medyası, Suriye hava savunmasının, İsrail füzelerine Şam hava sahasında “karşılık verdiğini” duyurdu. Suriye resmî haber ajansı SANA, “Suriye hava savunmasının, Şam hava sahasında ve Şam’ın güneyinde İsrail’in saldırganlığına karşı geldiğini” aktardı. İsrail’in geçtiğimiz ay Şam Havaalanı’nı hedef aldığı saldırıda 5 asker hayatını kaybetmişti. İsrail’in saldırıları, Haziran 2022’de havaalanının 2 hafta boyunca hizmet verememesine neden oldu.⁵

Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO) Suriye Direktörü Dr. Akcemal Maktumova hakkında, “büyük miktarda parayı kötü kullanma, çalışanlara kötü davranma ve üst düzey yetkililere rüşvet verme” iddiaları ortaya atıldı. Associated Press, Dr. Maktumova’nın WHO’ya gelen bağış paralarını amaç dışı harcadığı, Suriye rejiminin üst düzey yetkilileriyle anlaşma imzalamak üzere çalışanlarına baskı yaptığı ve bu yetkililere örgütün kasasından pahalı hediyeler aldığı iddia edilen 100’ün üzerinde belgeye ulaştı. Belgelerde Maktumova’nın rejime bağlı üst düzey siyasetçilerin akrabalarını WHO’da istihdam ettiği ve üst düzey Sağlık Bakanlığı çalışanlarına bilgisayar, altın ve pahalı otomobil aldığı da öne sürüldü.⁶

• Fırat’ın Doğusu

Suriye’nin kuzeydoğusundaki Deyrizor vilayetinde bulunan El Ömer Petrol Sahası yakınlarında üst üste patlamaların geldiği aktarıldı. Nedeni henüz bilinmeyen en az 5 patlamanın, ABD ve Suriye Demokratik Güçleri’nin (SDG) askerî üs olarak kullandığı alanın civarında gerçekleştiği bildirildi. Londra merkezli Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR), patlamaların ABD liderliğindeki uluslararası koalisyon güçleri ile SDG’nin düzenlediği ortak tatbikattan ötürü gerçekleşmiş olabileceğini aktardı.⁷

Uluslararası Koalisyon Güçleri, terör örgütü IŞİD’e karşı SDG ile iş birliği içinde Suriye’nin kuzeyindeki Rakka kentinde çok sayıda geniş çaplı güvenlik operasyonu başlatıldığını duyurdu. Koalisyon Güçleri’nin açıklamasında operasyonlarda 55 şüphelinin örgüte bağlı uyuyan hücrelerle çalışmaktan tutuklandığı bildirildi. Öte yandan SDG, 250’den fazla patlayıcı madde ile yüzlerce savaş teçhizatına da el koydu.⁸

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Suriye’deki kolera salgınına dair bir açıklama yaptı. Koleranın en çok Suriye’nin kuzey ve kuzeydoğusunda bulunan Halep, Rakka, Haseke ve Deyrizor bölgelerinde etkili olduğu belirtilen açıklamada, “25 Ağustos’tan 4 Ekim’e kadar toplam 13 bin 59 şüpheli vaka ve 60 can kaybı bildirildi” ifadelerine yer verildi. Yapılan açıklamada, koleranın ülkede yayılımını sürdürdüğü belirtilerek 4 Ekim’den itibaren ülkedeki 14 vilayetten 13’ünün

5 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3944631/esed-rejimi-israil-sama-roket-saldirisi-duzenledi>

6 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3942986/whonun-suriye-direktoru-maktumova-hakkinda-yolsuzluk-iddialari>

7 <https://www.syriaahr.com/en/272891/>

8 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3943401/suriyenin-dogusunda-deasa-yonelik-guvenlik-adimlari-suriyoyor>

koleradan etkilendiği bilgisi paylaşıldı. Açıklamada ayrıca, WHO ekiplerinin bölgedeki ortaklarıyla salgın takibini güçlendirmek için çalışmalarını sürdürdüğü, koleranın etkili olduğu bölgelerde hijyen ve test kitleri dağıtılarak su kaynaklarının klorlandığı kaydedildi.⁹

ABD'ye ait iki yeni araç konvoyu 16 ve 17 Ekim günleri Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Suriye'nin Haseke ve Deyrizor vilayetlerinde bulunan Uluslararası Koalisyon üslerine askerî ve lojistik malzeme taşıyan bu konvoyların ilki yaklaşık 30 tırdan, ikincisi ise yaklaşık 50 tırdan oluştu. Söz konusu bu konvoylar, ABD'nin ekim ayında Suriye'ye gönderdiği ikinci ve üçüncü sevkiyat olarak kayda geçti.¹⁰

• Güney Suriye

Suriye'nin güneyindeki Dera vilayetinde bulunan Casim kasabasında yaşanan son olayların, IŞİD'in bölgede alınan güvenlik önlemlerine rağmen bölgede etkinliğini artırmaya devam ettiğini gösterdiği aktarıldı. Casim'de yerel grupların ve rejim güvenlik güçlerinin faaliyet göstermesine rağmen terör hücrelerinin yeniden ortaya çıkması ve bunların çeşitli saldırılar gerçekleştirmesinin, IŞİD'in bölgede hala etkin olduğunu gösterdiği aktarıldı.¹¹

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Rejim güçleri, 20 Ekim 2022'de İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi sınırları içindeki Marbellit köyüne, karadan karaya atış yapılan silahlarla saldırı düzenledi. Sivil savunma kaynaklarından alınan bilgiye göre, saldırıda 2 çocuk yaralandı. Yaralılar hastaneye kaldırıldı.¹²

Millî Savunma Bakanlığından 21 Ekim'de yapılan açıklamaya göre PKK/YPG'li teröristler, Fırat Kalkanı bölgesinde huzur ve güven ortamını bozmak için saldırı girişiminde bulundu. Bu durum karşısında harekete geçen TSK unsurları 4 teröristi etkisiz hâle getirdi.¹³

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak'ta hükûmeti kurmakla görevlendirilen Muhammed Şiya es-Sudani, yeni hükûmetin kurulmasına ilişkin olarak siyasi bloklarla görüşmelerin devam ettiğini ve bakan adaylarıyla görüşmeler yapılacağını belirtti. Sudani, bu konuya ilişkin yapılacak mülakatların, başbakan tarafından atanan ve bir grup danışmanı içeren özel bir komite tarafından yürütüleceğini

9 <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/whole-syria-cholera-outbreak-situation-report-no2-issued-08-october-2022>

10 <https://www.syriahr.com/en/272165/>

11 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3943716/deaş-terör-örgütü-suriye-nin-güneyinde-toparlanmaya-çalışıyor>

12 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esed-rejiminin-idlib-e-saldirisinda-2-cocuk-yaralandi/2716544>

13 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/suriyenin-kuzeyinde-4-terorist-etkisiz-hale-getirildi/2717310>

bildirdi.¹⁴ Sudani'nin yeni kabineyi kurmak için bir aylık zamana sahip olduğu belirtiliyor.¹⁵ Irak'ın yeni Cumhurbaşkanı Abdullatif Cemal Reşid de cumhurbaşkanı seçildikten hemen sonra Sudani'yi hükûmeti kurmakla görevlendirerek hükûmetin hızlı bir şekilde kurulmasına yönelik çalışmalara ağırlık vereceği sözünü vermişti.¹⁶

Irak Cumhurbaşkanlığından yapılan açıklamaya göre, Cumhurbaşkanı Abdullatif Cemal Reşid, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. İlgili görüşmede Erdoğan'ın, Reşid'i görevinden dolayı tebrik ettiği ve Türkiye'nin, iki ülke arasındaki tarihî ilişkileri güçlendirme ve bölgede siyasi, ekonomik ve güvenlik gibi çeşitli alanlarda istikrarı sağlamaya yönelik yapıcı ikili iş birliğini harekete geçirme isteğine değindiği kaydedildi. Türkiye ile ilişkilerin geliştirilmesinin önemine vurgu yapan Reşid'in de iki tarafın çıkarları açısından her alanda ilişkilerin geliştirilmesi gerektiğini ifade ettiği belirtildi.¹⁷

Irak Parlamentosu Birinci Başkan Yardımcısı Muhsin el-Mendelavi, önceki hükûmetin kararlarını gözden geçirmek için bir komite kurulduğunu duyurdu. Komiteye kendisinin başkanlık edeceğini belirten Mendelavi, 10 Ekim 2021'den bugüne kadar geçen süreçte geçici hükûmet tarafından alınan kararların komite tarafından inceleneceğini belirtti.¹⁸

Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) Politbüro Üyesi Arif Tayfur, Irak'ta Muhammed Şiya Sudani başkanlığında kurulacak hükûmet kabinesinde Kürtlere 4 bakanlık verileceğini belirtti. Irak Dışişleri Bakanlığı ve 2 bakanlığın KDP'ye verileceğini belirten Tayfur, Kürdistan Yurtseverler Birliği'ne (KYB) de Adalet Bakanlığının verileceğini kaydetti.¹⁹

ABD'nin Erbil Başkonsolosluğunun, Erbil'deki yeni yerleşkeye ilişkin açıklamasında 51 dönüm üzerinde kurulacak olan yeni yapının 2024 yılının Mart ayında açılmasının planladığı belirtildi.²⁰

• Güvenlik

Alman Parlamentosunun (Budestag) 21 Ekim'deki toplantısında Alman güçlerinin Irak'taki görev süresinin uzatılması önerisi oylandı. Oturumda 644 milletvekili hazır bulunurken; 535 milletvekili sürenin uzatılmasına evet, 104 milletvekili ise hayır oyu kullandı. Oturumda hazır bulunan 4 milletvekili ise oy kullanmadı. Alman kuvvetlerinin görev süresi 31 Ekim 2023 tarihine kadar uzatıldı.²¹

14 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Al-Sudani-talks-are-ongoing-to-form-the-new-government>

15 <https://www.al-monitor.com/originals/2022/10/new-iraqi-president-takes-office-government-expected-next-week>

16 <https://www.arabnews.com/node/2182626/middle-east>

17 <https://ina.iq/eng/22539-iraq-turkey-discuss-strengthening-bilateral-relations-between-the-two-countries.html>

18 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Parliament-forms-committee-to-review-government-performance>

19 <https://www.basnews.com/tr/babat/779415>

20 <https://www.basnews.com/tr/babat/779423>

21 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/211020221>

Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanı Hulusi Akar, Türk Silahlı Kuvvetlerinin (TSK) terörle mücadele operasyonlarında Irak'ın kuzeyinde terör örgütü PKK'ya karşı kimyasal silah kullandığı iddiasına ilişkin suç duyurusunda bulduklarını belirterek, "Bunu yapanlar, hesabını yargı önünde verecekler" ifadelerini kullandı.²²

Irak Başbakanı ve Silahlı Kuvvetler Başkomutanı Mustafa el-Kazımi, Ortak Operasyonlar Komutanlığı karargâhını ziyaret etti. Kazımi, karargâhta genel operasyonlar, güvenlik durumu, askerî alarm durumu ve bu bağlamda alınan önlemleri gözden geçiren bir güvenlik brifingi dinledi. Kazımi, konvansiyonel olmayan ve istisnai çalışma gerektiren büyük güvenlik sorunlarıyla yüzleşmek için istihbarat çabalarını canlandırmanın önemini vurguladı.²³

Terörle Mücadele Biriminden yapılan açıklamaya göre, Irak Silahlı Kuvvetler Başkomutanının talimatıyla ve Irak Kürt Bölgesi Yönetimi (IKBY) güvenlik birimleriyle iş birliği içinde Erbil'de 3 ve Süleymaniye'de 1 terörist tutuklandı. Ayrıca Kerkük'te terör örgütü IŞİD'in lider kadrosunda olduğu belirtilen Ebu Hamza lakaplı teröristin de aralarında bulunduğu 3 kişilik bir terörist grubunun da tutuklandığı bildirildi.²⁴ Diğer taraftan Irak Ortak Operasyonlar Komutanlığı Sözcüsü Tahsin el-Hafaci, terör örgütü IŞİD'in ciddi şekilde zayıfladığını ve herhangi bir bölgeyi ele geçirme gücünün kalmadığını bildirdi. Hafaci sadece 2022 yılı içerisinde 150'den fazla üst düzey IŞİD'linin öldürüldüğünü belirtti.²⁵

İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) tarafından yayımlanan ve Irak hükûmetinden gelen açıklamalara dayandırılan haberde, İran'ın 2022 Eylül ayından bugüne kadar Irak topraklarına yönelik gerçekleştirdiği saldırılarla 16 kişinin ölümüne ve yüzlerce kişinin yerinden edilmesine sebep olduğu belirtildi. HRW tarafından yapılan röportajlarda, vurulan grupların askerî hedef değil, siyasi unsur olduklarına dikkat çekildiği görüldü.²⁶

• Ekonomi

Irak Maliye Bakanlığı, Genel Vergi Dairesine ait banka mevduatı olan 2,5 milyar doların, Rafideyn Bankasından çalındığına dair incelemeler çerçevesinde 5 yetkilinin mal varlığına el konulduğunu duyurdu. Maliye Bakanlığının yapılan açıklamaya göre, Rafideyn Bankasından para çalmakla suçlanan yetkililerin mal varlıklarına el konulmasına karar verildiği belirtildi. Maliye Bakanlığı konuya ilişkin olarak Temizeller Komisyonuna resmî yazı göndermiş, komisyon ise konu hakkında inceleme başlatıldığını ve meselenin yargıya taşındığı aktarmıştı.²⁷

22 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/milli-savunma-bakani-akar-turk-silahlı-kuvvetlerinin-envanterinde-kimyasal-silah-yok/2717467>

23 <https://ina.iq/turkmen/35553-el-kazmi-buyuk-guvenlik-sorunlarıyla-yuzlemek-icin-istihbarat-cabalarn-canlandrman-onemini-vurguluyor.html>

24 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/In-cooperation-with-Kurdistan-s-security-authorities-Iraq-s-CTS-arrests-seven-terrorists>

25 <https://www.basnews.com/tr/babat/779121>

26 <https://www.hrw.org/news/2022/10/19/iraq-iran-attacks-kill-civilians-kurdistan-region>

27 <https://www.tebaajansi.com/irak/maliye-bakanligi-bes-yetkilinin-mal-varligina-el-konuldu-h300082.html>

Bağdat Belediyesi Medya ve İlişkiler Sorumlusu Muhammed Rubayi, Irak hükûmetinin çöp ve atıklardan elektrik üretmeyi hedeflediğini belirterek Bağdat Belediyesinin bu kapsamda yabancı yatırım şirketleri ile koordineli olarak çöp ve atıkları elektriğe dönüştürmek için proje başlatma çalışmalarına devam ettiğini aktardı. Projenin hayata geçirilmesi için Başbakan Kazimi ile Elektrik Bakanlığının onayının alındığını belirten Rubayi, ilgili projenin ülkenin gelirine ve ekonomisine katkı sağlayacağını vurguladı.²⁸

Üniversitelerin petrol ile ilgili bölümlerinden mezun olan gençler, düzenledikleri gösteriyle Dikar Petrol Şirketinin ana kapısını kapatarak çalışanların içeri girmesine izin vermedi. Göstericiler, istihdam edilmek ve taleplerine resmî bir yanıt almak isterken, güvenlik güçlerinin ise şirketin ana kapısını açmaya çalıştığı kaydedildi.²⁹

• Sağlık ve Sosyal Hayat

İran hükûmeti, Irak vatandaşları için Hacı Omeran Sınır Kapısı'nda yapılan vize uygulamasını kaldırdı. İran daha önce Pervezhan ve Başmak Sınır Kapılarından yapılan girişlerdeki vize zorunluluğunu kaldırmıştı.³⁰

Irak Çevre Bakanı Casim el-Felahi, Irak'ta petrol üretiminden kaynaklanan kirliliğin, ülkenin bazı bölgelerinde artan kanser oranlarının önde gelen nedeni olduğunu açıkladı. Felahi, Çevre Bakanlığı çalışanlarının, en fazla kirliliğe sebep olan Rumeyla Petrol Sahası'ndaki kirlilik seviyelerini izlemesinin Petrol Bakanlığı tarafından yasakladığını belirtti.³¹

Kerkük Uluslararası Havaalanı'nın açılışının ardından 20 Ekim'de ilk uçuşun gerçekleştiği duyuruldu. Bağdat-Kerkük yolcularını taşıyan ilk yolcu uçağı Kerkük Uluslararası Havaalanı'na iniş yaptı.³²

Irak Göç ve Göçmenler Bakan Yardımcısı Kerim Nuri, son birkaç günde 650 kişiden oluşan 158 Iraklı ailenin daha El-Hol Kampı'ndan Musul'a döndüğünü açıkladı. Bu sayı ile birlikte toplam geri dönen aile sayısının 925'e ulaştığını vurgulayan Nuri, El-Hol Kampı'ndaki IŞİD mensuplarının ailelerinden oluşan Irak vatandaşlarının %80'inin döndüğünü belirtti.³³

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi Listesi bünyesinde yer alan Türkmen partiler tarafından hükûmetin kurulmasıyla ilgili bir basın toplantısı düzenlendi. Toplantıda konuşan ITC Başkanı

28 <https://www.tebaajansi.com/ekonomi/irak-cop-yiginlarini-elektrige-donusturmeyi-hedefliyor-h300079.html>

29 <https://www.tebaajansi.com/irak/zikarda-petrol-sirketi-onunde-gosteri-h300060.html>

30 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/221020221>

31 <https://www.arabnews.com/dügüm/2182781/orta%20doğu>

32 <https://www.tebaajansi.com/irak/kerkuk-uluslararası-havaalanina-ilk-ucak-inis-yapti-h299963.html>

33 <https://www.basnews.com/tr/babat/779687>

Hasan Turan, “Terörle mücadelede yer alan ve Irak’ın birliği için mücadele eden Türkmenlere yeni kabinede bakanlık verilmemesini şaşkınlıkla izliyoruz” dedi. Irak’ta hükûmet kurma müzakerelerini yürüten siyasi taraflara çağrıda bulunan Turan, Türkmenlerin yeni kabinede göz ardı edildiği bu kararın yeniden değerlendirilmesini talep etti. Turan, Birleşmiş Milletler Irak Misyon Temsilciliğini de göreve çağırarak, Türkmenlerin yeni hükûmette temsil edilmesi için siyasi taraflara baskı yapması gerektiğini ifade etti. Toplantıda ayrıca ITC Kerkük Milletvekili Erşat Salihi de hükûmeti kurmakla görevlendirilen Muhammed Şiya es-Sudani’ye Türkmenlerin Irak hükûmeti ve devletinde temsil edilmesi çağrısında bulundu.³⁴

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Bağdat’ta gazetecilerle bir toplantı gerçekleştirdi. Turan toplantıda, ülkedeki hükûmet kurma sürecini ve Türkmenlerin durumunu değerlendirerek, “Türkmenlere yeni kurulacak hükûmet kabinesinde yer verilmemesinden endişe duyuyoruz. Durum şimdilik bizim açımızdan kaygı verici” diyen Turan, yeni hükûmette en az bir icracı bakanlığın Türkmenlere verilmesi için çaba harcadıklarını vurguladı. Ayrıca Türkmenlerin Irak’ın üçüncü temel unsuru olduğuna dikkati çeken Turan, Cumhurbaşkanı Yardımcılığı görevinin de bu bileşene verilmesi gerektiğine işaret etti.³⁵

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Bedir Örgütü Kuzey Bölge Sorumlusu Muhammed Mehdi Beyati başkanlığında bir heyeti kabul etti. Görüşmede, Irak’taki son siyasi gelişmeler ve yeni kurulacak hükûmette Türkmenlerin temsili konuları ele alındı.³⁶

Irak Türkmen Cephesi (ITC) ve Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi listesi Başkanı Hasan Turan, Ulusal Hikme Akımı Başkanı Ammar el-Hekim ile görüştü. Toplantıda, siyasi gelişmeler, cumhurbaşkanının seçilmesi, anayasal düzeni sağlamak ve Türkmenlerin anayasal haklarının sağlanması ele alındı. Turan ayrıca, Türkmen unsurunun bakanlık kabinesine dâhil edilmesinin ve Türkmenlerin Irak’ta verdiği fedakârlık ve siyasi süreçteki aktif rollerine değinerek, Irak’taki egemen kurumlarda Türkmenlerin yer almasının önemini vurguladı. Turan’a görüşmede, Türkmen Vefa Hareketi Başkanı Feryad Tuzlu, ITC Başkan Yardımcısı Heytem Muhtaroglu yanı sıra ITC Siyasi Büro Üyesi Türkmen Milletvekili Lokman Reşidiyeli de eşlik etti.³⁷

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Irak Cumhurbaşkanlığının daveti üzerine, Irak Cumhurbaşkanı Abdullatif Reşid’in devir teslim törenine katıldı. Törende konuşma yapan Salihi, Reşid’i cumhurbaşkanlığı görevini üstlenmesinden dolayı tebrik ederek, Irak’a hizmet etmede ve vatandaşların haklarını korumada başarılar diledi. Salihi ayrıca, cumhurbaşkanının 3 yardımcısının olması ve bu yardımcılardan birinin Türkmen olması gerektiğini vurguladı.³⁸

34 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irakta-turkmenler-yeni-hukumette-temsil-edilmediklerini-duyurdu/2718765>

35 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-turkmen-cephesi-turkmenlerin-hukumette-temsil-edilmemesinden-endiseliyiz/2714880>

36 <https://www.facebook.com/photo?fbid=645225717171074&set=pcb.645225960504383>

37 <https://www.alsumaria.tv/news/سياسة/435535/الحكيم-خلال-لقائه-بالجبهة-التركمانية-مركز-كركوك-عراق-مص>

38 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=670509587764314&set=pcb.670509994430940>

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Etnik ve Dinî Oluşumlardan Sorumlu Bakan ve Irak Türkmen Cephesi (ITC) Siyasi Büro Üyesi Aydın Maruf, IKBY'de bulunan Türkmen parti ve oluşum temsilcileriyle bir toplantı gerçekleştirdi. Maruf toplantıya ilişkin yaptığı açıklamada, "Bölgede özellikle son dönemlerde anayasa çalışmaları mevcut. Sivil toplum kuruluşları ve siyasi parti temsilcileri ile yaptığımız toplantıların amacı anayasa hazırlıklarını ve Türkmenleri ilgilendiren konuları ele almaktır" ifadesini kullandı.³⁹

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili ve Irak Parlamentosu Türkmen Kitlesi Başkanı Erşat Salihî, Rusya'nın Bağdat Büyükelçisi Elbrus Kotrashev ile görüştü. Görüşmede, iki ülke arasında ortak öneme sahip olan konuların ele alındığı belirtildi. Salihî'ye görüşmede, Irak Parlamentosu Dış İlişkilerden Sorumlu Başkan Danışmanı Nurettin Kaplan eşlik etti.⁴⁰

Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi Listesi bünyesinde yer alan Türkmen Miliyetçi Hareketi 2. Olağan Kurultayı düzenlendiği belirtildi. Kerkük'te Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliğinin gözetiminde düzenlenen kurultayda, Hüsamettin Türkmen yeniden başkan olarak seçildi.⁴¹

• Güvenlik

Irak güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, Kerkük'ün güneyinde yer alan Havice ilçesine bağlı Hızefî ve Mezirir köylerinde varlık gösteren terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, güvenlik güçleri tarafından bölgede yapılan arama tarama faaliyetleri kapsamında IŞİD döneminden kalan 11 mayının imha edildiği açıklandı.⁴²

Irak Silahlı Kuvvetler Genel Komutanlığı sözcüsü Tümgeneral Yahya Resul, Kerkük'ün güneyin kırsalında varlık gösteren terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlediklerini bildirdi. Düzenlenen operasyona ilişkin açıklamada bulunan Resul, IŞİD unsurları tarafından kullanılan ve içinde çok sayıda mühimmatın bulunduğu 1 mağaranın imha edildiğini açıkladı.⁴³

Irak güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, Erbil, Süleymaniye ve Kerkük'te terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Operasyona ilişkin yapılan açıklamada, Irak Federal Güçleri terörle mücadele birimi ve Irak Kürt Bölgesi Yönetimi (IKBY) güvenlik servisleriyle iş birliği içinde Erbil'de 3, Süleymaniye'de 1 ve Kerkük'te 1 olmak üzere toplam 5 teröristin yakalandığı açıklandı. Açıklamada ayrıca, Kerkük'te yakalanan teröristin IŞİD'in sözde lider kadrosundan Ebu-Hamza lakaplı şahıs olduğu açıklandı.⁴⁴

39 <https://www.tebaajansi.com/irak/bakan-maruf-tan-anayasa-ve-secim-hazirliklarina-iliskin-toplanti-h299827.html>

40 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=675144637300809&set=a.484089766406298>

41 <https://www.facebook.com/Irak-Turkmen-Milliyetci-Hareketi-167189209990462/photos/8367364836639484>

42 <https://www.trthaber.com/haber/dunya/kerkukte-deas-doneminden-kalan-11-mayin-imha-edildi-717728.html>

43 <https://www.mawazin.net/Details.aspx?jimore=208911>

44 <https://www.tebaajansi.com/irak/erbil-suleymaniye-ve-kerkuk-te-terror-operasyonu-h300088.html>
<https://www.mawazin.net/Details.aspx?jimore=209032>

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kifri İlçe Başkanlığı tarafından, "Kutlu Doğum" haftası münasebetiyle mevlit töreni düzenlendi. Törene Kifri ilçesinin önde gelen şahsiyetleri ve ilçe halkından çok sayıda kişi katıldı.⁴⁵

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Türkmeneli Öğrenci ve Gençler Birliğinin 30. kuruluş yıl dönümü münasebetiyle kutlama mesajı yayımladı. Turan yayımladığı mesajda "bugünün Türkmen gençleri, Irak'taki Türkmen karar alma sürecinin aktif ve anlamlı bir parçasıdır" ifadesinde bulundu.⁴⁶

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Parlamentosu yasama süresinin 2023 yılı sonuna kadar uzatılmasının ardından parlamentoda 15 üye ile yeni bir koalisyon kurulacağı belirtildi. İlgili konuda açıklamada bulunan Kürdistan Adalet Cemaati (Komal) milletvekili, Goran (Değişim) Hareketi'nin 4 milletvekili ve 3 bağımsız milletvekili ile Kürdistan Komünist Partisi'nin tek milletvekili arasında bu konudaki görüşmelerin devam ettiğini aktardı. Ayrıca kurulacak koalisyonun IKBY genel seçimlerine kadar bir yıllık plan ve yol haritası belirleyeceği bildirilirken 2023 yılı içerisinde IKBY Parlamentosunda IKBY Seçim Yasası'nın düzenlenmesi, Yüksek Seçim ve Referandum Komisyonunun aktifleştirilmesi ve anayasanın yazılmasının planlandığı bilgisi paylaşıldı.⁴⁷

Irak Cumhurbaşkanı Abdullatif Reşid, IKBY İçişleri Bakanlığından bir heyetle görüştü. Cumhurbaşkanlığından yapılan açıklamada, Reşid'in Süleymaniye'de IKBY İçişleri Bakanlığı yetkililerini kabul ettiği kaydedildi. Görüşmede güvenlik, istikrar, anayasa ve eşitliği sağlamak için adaletin temel alınması gerektiği vurgulandı.⁴⁸

Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) Süleymaniye ve eski Halepçe Merkez Karar Yürütme Kurulu (MKYK) Sorumlusu ve KDP lideri Mesut Barzani'nin kuzeni Ethem Barzani'nin Süleymaniye vilayetinde Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) Başkanı Bafel Talabani ile bir araya geldiği aktarıldı. 22 Ekim'de gerçekleştirilen ve IKBY Başkan Yardımcısı ile KYB'li Şeyh Cafer Mustafa'nın da bulunduğu görüşmede, Ethem Barzani'nin Süleymaniye'de ofis açma teklifinde bulunduğu belirtildi. Talabani'nin ise bu teklife olumlu bakarak Barzani'nin ofis açmasına izin verdiği kaydedildi.⁴⁹

45 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=417168783915886&set=pcb.417170433915721>

46 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=647612913599021&set=a.456698766023771>

47 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=11265

48 <https://www.tebaajansi.com/irak/cumhurbaskani-resid-ikby-icisleri-bakanligi-heyeti-ile-gorustu-h300031.html>

49 <https://xendan.org/detailnews.aspx?jimare=157040&babet=1&relat=1024>

Irak hükûmetini kurmakla görevlendirilen Muhammed Şiya es-Sudani, Yeni Nesil Hareketi (YNH) Başkanı Şahsuvar Abdülvahit ile bir araya geldi. 20 Ekim’de YNH’nin Bağdat ofisinde gerçekleştirilen görüşmede Abdülvahit’in, hareketin ve milletvekillerinin Sudani’nin kura-cağı yeni kabineyi destekleyeceğini ancak hükûmete katılmayacağını söylediği aktarıldı.⁵⁰ Sosyal medya hesabından paylaşımında bulunan Abdülvahit, “Seçmenlerimizin görüşünü alıp aramızda konuyu değerlendirdikten sonra Bağdat’ta kurulacak yeni kabineye katılmama kararı aldık” ifadesini kullandı.⁵¹

• Güvenlik

Peşmerge güçleri tarafından Süleymaniye’ye bağlı Kalar kırsalında terör örgütü IŞİD’e yönelik başlatılan operasyon kapsamında KYB’ye bağlı komando birliklerine ait bir aracın mayına basması sonucu patlama meydana geldiği bildirildi. Söz konusu patlamada iki peşmerge hayatını kaybederken Komando Kuvvetleri Komutanı Akam Ömer’in de aralarında olduğu sekiz peşmergenin yaralandığı bilgisi paylaşıldı.⁵² KYB Basın Ofisinden yapılan açıklamaya göre, hayatını kaybeden peşmergelerden birisinin komando kuvvetleri komutanlarından “Botan Germiyani” olarak tanınan Albay Zuher Muhammed olduğu aktarıldı.⁵³

IKBY Peşmerge Bakan Yardımcısı Serbest Lezgin, Peşmerge güçlerinin birleştirilmesi ve düzenlemelerle ilgili Uluslararası Koalisyon ile plan hazırladıklarını belirterek 70 ve 80 Birlikleri’nin Peşmerge Bakanlığı çatısı altına girmek için hazırlık yaptığını ifade etti. Koalisyon ekipleriyle iyi ilişkilere sahip olduklarını vurgulayan Lezgin, “Hazırlanan plana göre önümüzdeki dört yıl içinde tüm Peşmerge güçleri, Peşmerge Bakanlığı çatısı altında birleşecek” dedi.⁵⁴

20 Ekim Perşembe günü Süleymaniye vilayetinde, Türkiye vize ofisi çalışanlarının da bulunduğu binanın yakınlarında bomba yüklü bir araçta patlama meydana geldiği bildirildi. Patlamadan hemen sonra güvenlik güçlerinin sokağın her iki tarafını kapattığı ve alev alan aracın itfaiyenin müdahalesi ile söndürüldüğü belirtilirken patlamada 3 kişinin yaralandığı kaydedildi.⁵⁵

• Ekonomi

Türkiye’nin Mersin ilinde Türkiye-İrak Sanayici ve İş Adamları Derneğinin (TİSİAD) düzenlediği “6. Türkiye-İrak Ticaret ve Yatırım Zirvesi” kapsamında paneller düzenlendiği aktarıldı.

50 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=210195>

51 <https://www.facebook.com/100025306343370/posts/pfbid02EjipTF5YCLaWUCWMr7mC1kXAFtid5ANw1Pe4MVwbiE9ErmgQWd2UnPqfSy5qEW7q/>

52 <https://esta.krd/200128/>

53 <https://www.gksat.tv/details.aspx?jimare=139393>

54 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/83023-‘Peşmerge-Güçleri’-nin-birleştirilmesi-için-Uluslararası-Koalisyon‘la-plan-hazırlandı>

55 <https://www.kurdistan24.net/ckb/story/226822-له-سليمانى-تفقينه-ديهك-رويدا>

İlgili panelde konuşma yapan İKBY Kalkınma Bakanı Dana Abdulkerim, “İrak ve Türkiye arasındaki ilişkilerin daha fazla gelişmesini istiyoruz” dedi. Ayrıca Abdulkerim, Türkiye’de yaptıkları görüşmeler çerçevesinde demir yolu projesini de ele aldıklarını belirtti. Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu (TÜR KONFED) Yönetim Kurulu Başkanı Süleyman Sönmez de zirvenin iki komşu ülkenin ekonomik, sosyal, kültürel ve toplumsal ilişkilerini geliştireceğini ifade etti.⁵⁶

İKBY Girişimciler Birliği Süleymaniye İl Şube Müdürlüğünde düzenlenen basın toplantısında 8 yıldır devam eden İKBY ekonomik krizi nedeniyle 900 girişimcinin iflas ettiği ve 600 girişimcinin de iflas etmeye yakın olduğu belirtildi. Basın toplantısında konuşma yapan İKBY Girişimciler Birliği Süleymaniye İl Şube Müdürü Kemal Samet, bankalarda para kalmaması ve hükümet tarafından girişimcilerin borçlarının ödenmemesi nedeni sorunların meydana geldiğini vurguladı.⁵⁷

• Sağlık ve Sosyal Hayat

İKBY Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre, İKBY’de tespit edilen toplam yeni tip koronavirüs (Covid-19) vaka sayısı 465 bin 952’ye yükselirken virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısının 7 bin 469 olduğu ve virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısının da 458 bin 387’ye ulaştığı kaydedildi.⁵⁸

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Geçtiğimiz haftalarda açıklanan, OPEC+ kararı doğrultusunda, günlük petrol üretiminin 2 milyon varil azaltılması açıklaması ile ilgili tartışmaların ve Suudi Arabistan Enerji Bakanı Abdülaziz bin Selman’ın 11 Ekim tarihinde bu kararın tamamen ekonomik tabanlı olduğu açıklamasından sonra Fas, Mısır, Bahreyn, Filistin, BAE ve Cezayir Suudi Arabistan’ı destekleyen ifadelerini sıraladılar.⁵⁹

20 Ekim tarihindeki Türkiye-Suudi Arabistan Parlamentolar Arası Dostluk Grubu üyelerinin Riyad’daki görüşmelerinin ardından, Şura Meclisi ve TBMM arasındaki sürekli iletişimin ve iki dostluk heyetinin rollerinin etkinleştirilmesinin önemine dikkat çekildi. Parlamenter ilişkilerin yanı sıra görüşmede, iki ülke arasındaki iş birliğinin genişletilmesi ve çeşitli alanlarda artırılmasına karar verildi. Suudi Arabistan ve Türkiye arasındaki ilişkilerin gelişmeye baş-

56 <https://www.tebaajansi.com/irak/bakan-abdulkerim-irak-ve-turkiye-arasindaki-iliskiler-daha-fazla-gelismeli-h300003.html>

57 <https://www.tack.krd/details.aspx?id=497>

58 <https://www.facebook.com/100064450459235/posts/pfbid029YJVM7efjkZMv4FK4AdyghosHszh4x7cabvfWEUKLmpHLJzJQW5yGY4FoeUwdj4/>

59 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3935946/irak-cezayir-umman-kuveyt-ve-bahreyn-opec-kararini-destekliyor>

lamasıyla çeşitli düzeylerde ilişkilerin artış göstermesinin yanı sıra Türkiye'den de OPEC+ gerilimi ile ilgili açıklama geldi. 21 Ekim tarihinde Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu Bu durumdan herkesin etkilendiğini söyleyen Çavuşoğlu, ABD'nin Suudi Arabistan'a karşı suçlamalarına cevaben petrol sorununun, sadece Suudi Arabistan'ı tehdit ederek çözülemeyeceğini ifade ederek Suudi Arabistan'ın yanında tavır gösterdi.⁶⁰

• Birleşik Arap Emirlikleri

17-23 Ekim haftası Birleşik Arap Emirlikleri'nin ilişki içerisinde olduğu aktörleri çeşitlendirerek, aynı zamanda ABD'nin Suudi Arabistan çıkışında da birtakım tepkiler gösterdiği bir hafta oldu. BAE Dışişleri Bakanlığı enerji istikrarını ve güvenliğini sağlama konusunda Suudi Arabistan'ı desteklediklerini belirtti. ABD'nin, petrol azaltma kararının Rusya'nın elini manevi olarak güçlendireceğine dair açıklamasının üstüne BAE adına Devlet Başkanı Muhammed bin Zayid 18 Ekim tarihinde Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenski ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Görüşmede Muhammed bin Zayid, BAE'nin Ukrayna'ya olan desteğini yineleyerek insani ve ekonomik yardıma devam edeceklerini ifade etti. İki liderin gerilimi azaltmak için diplomatik çözümün ve diyalogun önemini vurguladığı aktarıldı.⁶¹

Ukrayna dışında BAE'nin ilişki geliştirdiği bir diğer ülke Almanya olmaya devam etmektedir. 22 Ekim tarihinde BAE Sanayi ve İleri Teknoloji Bakanı Sultan bin Ahmed Al Jaber, Almanya Ekonomi Bakanı Robert Habeck ile düzenlediği toplantıda ülkesinin enerji güvenliği ve emisyon azaltma alanında Almanya ile ortaklığa girmeye hazır olduğunu belirtti.⁶²

• Katar

Geçen hafta Katar Emiri Şeyh Temim'in İstanbul'da Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan ile bir araya gelerek her iki ülkeden yetkililerin çeşitli sektörlerde bağları güçlendirmek için görüşmelerde bulunduğu Katar-Türkiye Stratejik Diyalogu'nun başlamasının ardından, 2022 FIFA Dünya Kupası'nda görev yapacak Türk Polis Görev Gücü personeli 19 Ekim tarihinde Doha'ya ulaştı. Türk Polis Görev Gücü Katar Genel Koordinatörü Cüneyt Ünal başkanlığındaki koordinasyon ekibi, havalimanında Türkiye'nin Doha Büyükelçisi Mustafa Göksu ve büyükelçilik yetkililerince karşılandı.⁶³

Katar enerji bakanı ve aynı zamanda QatarEnergy CEO'su Saad Sherida el-Kaabi'nin 18 Ekim tarihinde enerji krizi ile ilgili yaptığı açıklamalar dikkat çekti. El Kaabi, Avrupa'nın gelecek yıl çok daha kötü bir enerji krizi riski altında olduğunu belirterek Ukrayna savaşının devam

60 <https://www.middleeastmonitor.com/20221022-turkiye-lift-sanctions-on-venezuela-iran-to-alleviate-oil-price-crisis/>

61 <https://www.khaleejtimes.com/uae/uae-sheikh-mohamed-holds-phone-call-with-ukraines-volodymyr-zelensky>

62 <https://www.wam.ae/en/details/1395303093857>

63 <https://www.aa.com.tr/en/world/turkish-troops-arrive-in-qatar-for-world-cup-security/2715832>

etmesi ve Rus gazının geri dönmemesi hâlinde arz sorununun 2025'e kadar sürebileceğini ifade etti.⁶⁴

• Kuveyt

Kuveyt'te, geçen hafta Başbakan Şeyh Ahmed Nevaf el-Sabah'ın kabineyi kurmasının ardından, 17-23 Ekim haftası bakanların istifalarını sunduğu gelişmelere tanık olundu. Kurulan kabinenin Şeyh Sabah el-Halid el-Sabah'ın başbakanlığındaki bakanlara yer vermesi, parlamento içerisinde hoşnutsuzluğa sebep olmuştur. Bu bağlamda bakanların istifalarını sunduğu aktarıldı. Söz konusu gelişmelerin ardından Şeyh Ahmed el-Nevaf, hükûmet ve parlamento arasında bir uzlaşma sağlanması için 10 milletvekili ile görüşmede bulundu. Görüşmeler sonucunda 16 Ekim tarihinde Kuveyt Emiri Yardımcısı ve Veliâht Prensi Şeyh Meşal el-Ahmed el-Cabir el-Sabah, Şeyh Ahmed tarafından sunulan yeni kabineyi onayladığını duyurdu. Kuveyt Veliâht Prensi Şeyh Meşal el Ahmed de 18 Ekim 2022'de gerçekleştirilen parlamentonun açılışında yaptığı konuşmada, Kuveyt'i yasama ve yürütme organlarını ülkenin kalkınmasına odaklanmasına ve "küçük meselelere" son vermeye çağırdı. Şeyh Meşal açılış konuşmasında bunlardan bahsederek yasama ve yürütme organları arasındaki gerilimin sona ermesini umut ettiğini söyledi.⁶⁵

• Bahreyn

ABD'nin Suudi Arabistan'a OPEC+ kararı ile ilgili yaptığı suçlamaların ardından Suudi Arabistan'ın yanında tavır sergileyen ülkelerden biri de Bahreyn oldu. Bahreyn'de bakanlık, OPEC+'ın petrol üretimini azaltma kararının piyasa verilerine ve değişkenlerine dayalı olduğunu ve önceki kararlar ile uyumlu olduğunu, piyasanın istikrarı için gerekli olduğunu ifade etti. Bunun yanı sıra Bahreyn ile Suudi Arabistan bu hafta ikili görüşmeler de yürüttü. Suudi Arabistan haber ajansı SPA'ya göre, resmî temaslarda bulunmak üzere Suudi Arabistan'a gelen Bahreyn Kralı Al Halife, Cidde'deki Es-Selam Sarayı'nda Kral Selman ve Veliâht Prensi Muhammed bin Selman ile ayrı ayrı bir araya geldi. Görüşmelerin detayına ilişkin bilgi verilmedi. Öte yandan Bahreyn haber ajansı BNA, Al Halife'nin Suudi mevkidaşıyla iki ülke arasındaki tarihî ve köklü ilişkileri ve mevcut gelişmeler karşısında iş birliği ve koordinasyon konusunu ele aldığını yazdı. Habere göre, görüşmede ayrıca bölgede ve uluslararası arenada yaşanan gelişmeler değerlendirildi ve ortak öneme sahip konularda fikir alışverişinde bulunuldu. Liderler, iki ülkeye fayda sağlayacak alanlarda karşılıklı iş birliği ve koordinasyonu geliştirme konusunda mutabık kaldılar.⁶⁶

Bahreyn'in bu hafta diplomatik ilişki gerçekleştirdiği ülkelerden biri de İsrail oldu. 20 Ekim'de ikili iş birliği görüşmesinde Bahreyn ve İsrail arasında bir tarım iş birliği anlaşmasının im-

64 <https://dohanews.co/europe-risks-much-worse-energy-crisis-next-year-qatarenergy-ceo/>

65 <https://english.almayadeen.net/news/politics/decreed-issued-in-kuwait-to-form-new-government>

66 <https://www.gdnonline.com/Details/1145314/Bahrain-voices-solidarity-with-Saudi-Arabia>

zalandığı öğrenildi. İsrail Tarım Bakanlığı yaptığı açıklamada, anlaşmanın Kızıldeniz Limanı Eilat'ta "gıda güvenliğine yönelik küresel çabaların bir parçası olarak su ürünleri yetiştiriciliğinde inovasyon" odaklı uluslararası bir konferansta gerçekleştiğini söyledi.⁶⁷

• Umman

Umman'da 17-23 Ekim arası pek çok diplomatik çalışma ve mutabakat zaptlarına imza atıldı. Bu hafta Suriye Dışişleri ve Gurbetçiler Bakanlığı ile diplomatik çalışmalar ve eğitim alanında bir mutabakat zaptı imzalandı. Umman tarafından Diplomatik Enstitü Başkanı Dr. Zainab Ali Al Qasimi ve Suriye'den de Diplomatik Enstitüsü Müdürü Dr. İmad Mustafa tarafından imzalanan anlaşma, Umman ile Suriye arasında ekonomik iş birliğini arttırmayı hedeflemektedir. İmza törenine Suriye'nin Umman Sultanlığı Büyükelçisi Dr. İdris Maya da katıldı. Suriye ile girişilen ilişkinin yanı sıra aynı gün İran ile de temas gerçekleştirildi. Umman Sultanı Heysem bin Tarık 16 Ekim'de İran İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Telefon görüşmesi sırasında, ikili iş birliğinin boyutları ve bunları teşvik etmenin yolları çeşitli alanlarda gözden geçirildi. Son olarak bölgesel ve uluslararası gelişmelere ilişkin görüş alışverişinde bulunuldu.⁶⁸

• Yemen

ABD Merkez Komutanlığı komutanının, 19 Ekim'de Arap Denizi'nde ABD Donanmasının nükleer enerjili balistik füze denizaltısını ziyaret etmesinin ardından aynı gün, Yemen Başkanlık Yönetim Konseyi, savaşı sona erdirmek için İran destekli Husilerle görüşmelerde bulunmak üzere 11 üyeli bir komite oluşturdu.⁶⁹

Ayrıca Dışişleri Bakanı Hişam Sharaf 23 Ekim'de Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres'i telefonla arayarak Birleşmiş Milletler Günü dolayısıyla tebriklerini ilettili.⁷⁰

67 <https://www.middleeastmonitor.com/20221021-israel-and-bahrain-sign-agriculture-cooperation-agreement/>

68 <https://timesofoman.com/article/122423-oman-syria-ink-mou-in-field-of-diplomatic-studies-and-training>

69 <https://www.arabnews.com/node/2184306/middle-east>

70 <https://www.saba.ye/en/news3208229.htm>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(17-23 EKİM 2022)

• ABD ve AB'nin Suriye'ye Yaptırımları

Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) sayfasında "[ABD ve AB'nin Suriye'ye Yaptırımları](#)" başlıklı değerlendirme yazısı yayımlandı. Makalenin yazarı Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Arap ve İslam Araştırmaları Merkezinden kıdemli araştırma görevlisi Ruslan Mamedov, Suriye'ye yönelik yaptırım rejimini alt başlıklarla ayrıntılı şekilde incelemiştir. Uzmana göre, Suriye sorunu şu anda dünya siyasetinin merkezinde olmasa da ancak ateşkese, siyasi süreçlere ve çözüme, savaş sonrası yeniden yapılanmaya dikkat edilmezse ülkedeki durum yeniden bozulabilir: "Ekonomik olarak, savaşın ve kötü yönetimin sonuçları da eklendiğinde Suriye, ABD ve AB yaptırımlarından etkileniyor. Nitekim Suriyeli-lerin savaş sonrası yeniden yapılanma ve dış bağışçıların enjeksiyonu konusundaki umutları, 2020'de artan ABD yaptırımlarıyla engellendi." Analist, Suriye'deki durumun iyileştirilmesi bağlamında Arap ülkeleri ve müttefik devletlerin tutumuna da değindi: "Basra Körfezi'ndeki bazı Arap ülkeleri, Suriye'yi İran'ın yörüngesinden çıkarmayı umarak toparlanmayı desteklemeye hazır olduklarının sinyallerini vermiş olsalar da risk almaya istekli değiller. Şam'ın Rusya ve İran gibi diğer müttefiklerine gelince, aynı nedenden dolayı sınırlı davranmalarına bakmaksızın Suriye devletini korumak için çok şey yapmışlardır."

Yazıda, ABD ve AB'nin Suriye'ye uyguladığı yaptırımların kaldırılıp kaldırılmayacağı olasılığı üzerinde de durulmuştur: "Avrupa Birliği, yeni koşullar altında, ABD yaptırım politikasının rehinesi hâline gelmiştir. AB, Şam'ın belirli eylemleri karşılığında yaptırımlarının bir kısmını kaldırmaya çalışsa bile, Avrupa'nın otomatik olarak ikincil ABD yaptırımlarına altına gireceği muhtemeldir. Nitekim Biden, Şam'a yaptırım baskısı konusunda selefinin stratejisini devam ettirdi." Yaptırım rejiminin Suriye'deki sonuçlarına gelince, uzman durumu şu şekilde özetledi: "Yaptırımların belirsizliği ve genişliği, bağış yapan hükümetleri, ticari kuruluşları ve araştırma ve üretim kuruluşlarını da etkilemekle kalmayıp birçoğunun küçük projelerden bile kaçınmasına neden olan aşırı bir uyum atmosferi yarattı."

• ABD ve AB, İran Nükleer Anlaşmasını Protestolarla İlişkilendirdi

ABD Dışişleri Bakanlığının, Tahran'la nükleer anlaşmanın İran'daki kitlesel protestolar nedeniyle artık "gündemde" olmadığı açıklaması Rusya basınında geniş yer buldu. "İzvestiya" gazetesinin 19 Ekim sayısında yayımlanan "[ABD ve AB, İran Nükleer Anlaşmasını Protestolarla İlişkilendirdi](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda Tahran'ın dış temaslarının ülkede devam eden gösterilerden nasıl etkilendiği incelendi. Yazıda görüşlerine başvuru

Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsünde kıdemli araştırmacı Vladimir Sajin, İran'daki protestoların henüz bitmediğini ve giderek toplumun farklı katmanlarından katılımcılarla büyüdüğünü belirtti: "Geleneksel noktada protesto süreci eğitim kurumlarına, hatta okullara taşındı. Lise öğrencilerinin başörtülerini yırttığını ve hükümet karşıtı sloganlar attığını yazıyorlar." Uzman, İran yetkililerinin bu tür durumlarla başa çıkma konusunda çok deneyimi olduğunu hatırlatarak, "Ancak yetkililer bu gösterileri durdurabilmeyi başarsalar bile, protestonun kendisi hiçbir yere varmayacak."

Analist, İranla nükleer anlaşmaya dönüş meselesiyle ilgili olarak gerek İran'ın gerekse ABD'nin anlaşmayı yeniden canlandırmak istediklerini ancak protestoların, Avrupalılar tarafından Tahran'a yönelik yaptırım ve baskı bahanesi olarak kullanıldığını savundu. Uzman daha önceleri tarafların, yıl sonuna kadar ABD ara seçimlerinin ardından bir anlaşma üzerinde anlaşabileceklerinden emin olsa da protestoların bu dinamiği yavaşlattığını ifade etti: "Şimdi birçok şey Tahran'ın protestolara tepkisine bağlıdır. Yenilirlerse önümüzdeki aylarda nükleer anlaşma müzakerelerine son verilebilir." Tartışmanın diğer katılımcısı olan Rusya Dışişleri Bakanlığı Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler Enstitüsü Ortadoğu ve Afrika Araştırmaları Merkezi Araştırma Görevlisi Adlan Margoev ise İran'da, nükleer anlaşmaya ihtiyacın olup olmadığı konusunda henüz fikir birliği olmadığı görüşünü savundu. Ayrıca analist, İran nükleer anlaşması konusunda net bilginin 8-9 Kasım'da ABD'de yapılacak ara seçimlerden sonra belli olacağını ifadelerine ekledi.

• Savaşın Sonra Özel Durum

Mültecilerin Suriye'ye Dönüşü için Rusya Federasyonu Kurumlararası Koordinasyon Merkezinin Başkanı Albay Oleg Gorshenin'in, "Moskova, silahlı kuvvetlerinin önemli bir bölümünün Ukrayna'daki savaşta olmasına rağmen Suriye'yi desteklemekten vazgeçmeyecek" uyarısı Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Komersant" gazetesinin 20 Ekim sayısında yayımlanan "[Savaşın Sonra Özel Durum](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıya göre Rusya, Suriye'yi terk etmeyecek. Yazıda görüşlerine başvuru olan Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Arap ve İslam Araştırmaları Merkezi Başkanı Vasily Kuznetsov ise durumu şu şekilde yorumladı: "Moskova'nın Suriye politikası, Rusya'nın Ortadoğu stratejisinin belkemiği olduğu için Suriye'den ayrılmaktan bahsetmek saçmalaktır. Ukrayna'daki çatışma zemininde, Rusya'nın Orta Asya ülkeleriyle ilişkileri gerçekten ayarlansa da ancak Ortadoğu'daki durum farklıdır. Nitekim Orta Asya'nın aksine Ortadoğu hiçbir zaman Rus egemenliğine girmemiş ve varoluşsal çıkarlar alanı hâline gelmemiştir." Aynı zamanda uzman, Arap ülkelerinin Ukrayna çevresindeki gelişmeleri yakından takip ettiğini ve çoğunun görevinin taraf tutmak olmadığını da sözlerine ekledi.

Tartışmanın diğer katılımcısı olan Rus Askerî Uzman Yuri Lyamin'e göre, özellikle Suriye'de şu anda ciddi bir askerî operasyon olmadığı için askerî personel sayısındaki değişim rotasyondan kaynaklanabilir. İsrail'e gelince uzman, "caydırıcı olan Rusya'nın Suriye'deki varlığı

değil, Moskova'nın İran üzerinden İsrail için pek çok sorun oluşturabileceği ihtimalidir" ifadelerini kullandı. Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsünden (IMEMO) araştırmacı İlya Kramnik, Lyamin ile aynı görüşleri paylaştı: "Hem Rusya hem de İsrail yönetimi, birbirleri için birçok sorun yaratabileceklerinin farkındalar ve böyle bir anlayış, barışın en iyi teminatıdır: "Buna rağmen Rusya ve İsrail'in birbirlerini tehdit olarak algılamamaları büyük önem arz ediyor."

• Tahran Kuzey Irak'a Kara Harekâtı Başlatabilir

ABD Dışişleri Bakanlığının, Tahran'ı Irak Kürdistanı ile ilişkileri tırmandırmak dolayısıyla kınaması Rusya basınında yer buldu. "Nezavismaya" gazetesinin 19 Ekim sayısında yayımlanan "[Tahran Kuzey Irak'a Kara Harekâtı Başlatabilir](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıya göre, İran'ın ülkedeki protestolardan komşularını sorumlu tuttuğu ifade edildi. Yazıda görüşlerine başvurulmuş bağımsız Kürt araştırmacı Vladimir van Wilgenburg İran'ın, özerk bölgenin derinliklerine çok sayıda güç göndereceğine dair şüphelerini dile getirdi. Uzman, Kuzey Irak'taki Kürt muhalefet gruplarının "İran'daki büyük protesto dalgasına karşın gerçek bir tehdit oluşturmadığını" kaydetti. Tartışmanın diğer katılımcısı olan "Nükleer İran'a Karşı Birleşelim" örgütünün siyasi direktörü Ceyson Brodskiy ise İran parlamento başkanı gibi bazılarının protestolar konusunda daha dikkatli davrandığını ve insanlara ülkeyi istikrarsızlaştırmamaları için yalvardığını ifade etti. Brodskiy, "İran düzeninin en baskıcı isimlerinden biri olan yargı erki başkanı uzlaştırıcı açıklamalar yapsa da halk tarafından ciddiye alınmıyor. Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi'nin resmî konuşmalarında taleplerin olduğu gözlemlendi. Ayetullah Ali Hamaney de kamuoyunda uzlaşmaya hazır olmadığını gösterdi." Uzman, protestolar bağlamında İran'daki durumu şu şekilde özetledi: "Sonuç olarak İran toplumu reform değil, rejim değişikliği istiyor."

• Rus Petrolü ABD Saldırısını Püskürttü

Rusya basınının gündeminde olan konulardan biri de ABD'nin Rus petrolüne tavan fiyat dayatmak için uluslararası bir koalisyon oluşturma girişimiyle ilgiliydi. "Vzglyad" gazetesinin 21 Ekim sayısında yayımlanan "[Rus Petrolü ABD Saldırısını Püskürttü](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda Moskova'nın söz konusu girişiminin başarısız olduğu ihtimalleri üzerinde duruldu. Makalede, özellikle de Suudi Arabistan'ın, Rusyayı ek petrol gelirlerinden mahrum bırakmak isteğinde olmadığının nedenleri incelendi.

Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Federasyonu hükûmeti nezdinde Finans Üniversitesinden uzman Igor Yushkov'a göre Arap ülkeleri ve özellikle Suudi Arabistan, bugün Rusya'ya petrol tavanı getirilmesi için bir emsal oluşturulursa yarın onlara karşı da böyle bir tavan fiyat uygulanabileceğini çok iyi fark ediyor. Yushkov, "Ayrıca, petrolle ilgili başarılı bir vakanın ardından büyük olasılıkla tavan fiyatları petrol ürünlerini de etkileyecektir. Ve ne kadar Rus petrol ürününü Ortadoğu ülkelerine, Birleşik Arap Emirlikleri'ne ve Suudi Arabistan'a yön-

lendirdiğimizi görüyoruz. Çođunlukla Araplar akaryakıtları indirimli olarak alıyor ve elektrik santrallerinde yakıyor. Bu, Arap ölkelerinin ihracat için satabilecekleri kendi petrollerinin ek hacimlerini serbest bırakmanın yanı sıra karşılıklı yarar sağlayan bir plandır.” Uzman, fiyat tavanı getirme noktasında Suudi Arabistan’a pek uymayan bir diğer hususun olduğuna da dikkat çekti: “Tüketicilerin Rus petrolünü ABD’nin belirlediği varil başına 60 dolarlık fiyattan almayı kabul ettiğini ve Rusya’nın da bu fiyattan satmayı kabul ettiğini düşünürsek bu, büyük miktarlarda ucuz Rus petrolünün piyasaya girmesi anlamına gelir. Suudiler gibi diğer petrol üreticileri de Rus petrolüyle başarılı bir şekilde rekabet edebilmek için Rusya’nın ardından petrol fiyatlarını düşürmek zorunda kalacaklardı.” Analist, fiyat tavanı gibi bir aracın yalnızca Rusya’ya karşı yaptırım olmaktan çıktığını ve dünya pazarında petrol fiyatını düzenlemek için bir araç hâline geldiği görüşünü savundu: “Bu nedenle ABD, şimdi Suudi Arabistan’ı ‘bu hikâyenin’ kendilerini etkilemeyeceğine ikna etme çabası içindedir.”